

LLUITES POPULARS PER LA DEMOCRÀCIA

GIUSEPPE DE MARZO

Associació A Sud, Bolívia-Itàlia

Era el 10 d'abril del 2000, i per primera vegada a Bolívia i arreu del món, un moviment popular aconseguia derrotar un consorci de multinacionals occidentals que havia privatitzat l'aigua a la ciutat de Cochabamba, triplicant-ne el preu, excloent el 50% de la població de l'accés als serveis hídrics, convertint-se en propietaris d'un bé comú durant més de 40 anys –així ho preveia el contracte– i prohibint fins i tot la recollida de l'aigua de pluja. Amb 4 mesos de mobilitzacions durant l'anomenada “guerra de l'aigua”, i després de la mort de 5 persones i centenars de ferits a causa de les repressions militars, el poble de Cochabamba va aconseguir expulsar el consorci de multinacionals “Aguas del Tunari” i va recuperar l'empresa municipal privatitzada.

Els darrers anys, les multinacionals que han constituït el consorci, fiscalment registrat a Holanda, no s'han pas rendit, i han presentat una denúncia demanant una indemnització per la “manca de lucre” de 50 milions de dòlars al tribunal intern del Banc Mundial (BM), el CIADI, destinat a resoldre les controvèrsies per la dissolució de contractes en els que s'hi troben involucrats tant el BM com els acords bilaterals entre països. Entre Holanda i Bolívia hi ha un acord internacional que es decanta perillosament cap el costat de l'empresa, així mateix el BM tenia una vinculació amb un préstec al Govern bolivià i la voluntat de privatitzar el sector hídric. Els darrers anys, les preocupacions de les multinacionals s'han centrat en la necessitat de protegir-se jurídicament davant de la possible rebel·lió o rebuig a la gestió dels contractes per part de pobles sencers o comunitats locals.

Això que va passar a Cochabamba ens demostra que alguns contractes ni tant sols s'haurien de proposar, però segueixen impunement allà mateix, testimoniant l'absoluta absència de regles ètiques en el món dels grans negocis, a costa dels drets humans, medi ambientals, socials i econòmics.

La indemnització “per manca de guanys” apareix com una norma medieval que vol dissuadir i desanimar qualsevol intent de transformació dels mecanismes d'explotació constituïts en els anys de la neocolonització post-industrial. No n'hi prou amb guanyar i fer fora una multinacional del propi territori, fins i tot morint a causa

de la repressió exercida pels que defensen els interessos del capital transnacional; cal encarar un procés representat per un tribunal que malgrat no tenir cap reconeixement popular, podria amenaçar amb sancions de desenes i centenars de milions de dòlars, capaços de revertir tot el que s'havia obtingut després d'anys de lluita i mobilització. Una mena de dissuasió moral dels milionaris, exercida sobre els polítics que volen recolzar el descontentament que prové dels treballadors i treballadores, agricultors o indígenes entossudits en posar a debat el mecanisme de la privatització per defensar el seu propi territori i els seus propis drets.

Les campanyes que hem dut a terme han cridat l'atenció en alguns mecanismes de les finances internacionals, amb paradoxes ben curioses. Resulta que quan pagues el rebut de la llum i el gas a Milà, Itàlia, a l'AEM (empresa energètica de Milà), en realitat estàs recolzant l'empresa que ha fet una denúncia per “manca de lucre” contra el poble de Cochabamba, Bolívia. Sembla increïble però és així. El consorci “Agua del Tunari” està controlat en un 55% per l'empresa IWL (International Water Limited), un 25% per l'espanyola ABENGOA i un 20% per privats (entre els que hi ha un ex candidat a la presidència de Bolívia: Medina). Un 50% de l'IWL pertany a l'empresa nord-americana Bechtel (unida a Cheney) i el 50% restant a l'empresa italiana EDISON. I aquí és on ve el millor: des de l'octubre l'EDISON és de la TDL, mentre que la TDL pertany a parts iguals a la francesa WGRM i a l'italiana AEM, o sigui, a “l'empresa energètica de Milà”.

També a Itàlia, des que les empreses municipals han estat privatitzades, en comptes de pensar en oferir un servei públic que afecta l'esfera dels drets col·lectius, aquestes empreses només pensen en fer operacions de compra-venda de paquets d'accions d'altres empreses, adquirint-ne el control d'altres que desencadenen en desastres, com el que va ocórrer a Bolívia. Aquesta experiència ens demostra com n'és d'important evitar la privatització dels serveis públics i d'urgent una capitalització de les empreses ex municipalitzades. Un problema de “capacitat” ideològica de l'esquerra socialdemòcrata que va esdevenir estúpidament protagonista el anys de la privatització i liberalització, va ser l'intent de demostrar que era una força política capaç de governar dins d'un mecanisme del capitalisme.

Va ser un error històric pensar en poder “governar” el capitalisme, sent com és, per definició, una funció del creixement il·limitat que no es pot moderar o encarrilar, sinó que reacciona sempre per obtenir el màxim, devorant tot el que pot, fins i tot els drets de poblacions senceres, i encara més: de les properes generacions!

L'AEM encara és, en un 43,26%, de l'ajuntament de Milà, però el problema és el percentatge que pertany al mercat i a la seva “mà invisible”, cada cop més visible a gran part del sud del món. Després de mesos de mobilització i de campanyes dirigides a Amèrica Llatina, a Espanya i a Itàlia, la Bechtel, l'EDISON-AEM i l'ABENGOA s'han rendit i han decidit retirar la denúncia d'indemnització de 50 milions de dòlars. Crida l'atenció com arriba a comptar la imatge en termes econòmics respecte als drets de milions de persones, però així són les coses a l'era de la neoliberalització. Tement repercussions en aquest sentit, el consorci de privatitzacions ha decidit vendre al govern bolivià les seves pròpies accions pel mòdic preu de dos pesos bolivians, uns 30 cèntims d'euro. La proposta va arribar des de les oficines de les multinacionals, que volien arribar a un “acord amistós”. Es va signar un pre-acord el 22 de desembre del 2005 amb la promulgació del Decret Suprem 28539 firmat per l'ex president Rodríguez. La norma diu textualment que cada empresa rebrà un pes bolivià per totes les seves accions i es considerarà acabat l'arbitratge de la indemnització.

Una victòria que pertany a tot el moviment i que ens ajuda a obrir un ampli debat sobre la importància de la recapitalització de les nostres empreses municipals i sobre el tema de l'arbitratge internacional del CIADI, que ha tingut en el passat i pot tenir en el futur un efecte negatiu en els esforços de poblacions senceres i en accions de governs que al sud del món intenten sortir de la trampa de l'explotació.

Un primer terreny de confrontació-discussió serà amb aquella gran part de l'esquerra institucional que va ser víctima de la fascinació de la privatització i que finalment s'ha pogut asseure en el bon saló de les grans finances, presentant-s'hi sense cap projecte però ben afamats. En aquest sentit els moviments hauran de tenir una gran força per obrir un debat cultural encaminat a demostrar el desastre econòmic produït per la privatització de les empreses municipals, i l'exposició a riscos de xantatge del mercat als quals estan sotmesos milions de ciutadans desconexors d'aquests actes. No es tracta de reafirmar la “centralitat de l'Estat” en l'economia, sinó d'apartar el control de les grans finances

d'un mercat enorme i restituir el control dels drets i de les responsabilitats als ciutadans i a les comunitats, igual com hauria de passar amb la gestió participativa dels béns comuns. Una acció que es tradueix en la construcció de relacions internacionals basades en la reciprocitat i en la codivisió de valors entre comunitats diferents però unides en la defensa dels béns comuns i en la pràctica de la democràcia de participació en la construcció d'un model més respectuós que l'actual.

Sobretot, la percepció d'estar units els uns amb els altres en la necessitat de lluitar cadascú pel seu propi territori i lluitar a nivell mundial, per trencat el lligam i els efectes de les decisions preses a Milà, que no tan sols afecten els ciutadans italians, sinó també a Bolívia, a Palestina o a qualsevol altre lloc on arriba el teixit ramificat del capitalisme financer.

En aquest sentit sembla fonamental participar a les lluites locals i mundials, sigui des d'un punt teòric o pràctic. Ja no existeix cap lloc on el model neoliberal no hi pugui arribar, però això també vol dir que molts llocs estaran poc guardats.

La decisió de fer president del BM al teòric de la guerra preventiva i hereu de Kissinger en els temps del Pla Còndor, Paul Wolfowitz, i de nomenar com a director de l'OMC Pascal Lamy –aquell que com a comissari europeu del comerç internacional el 2003 a Cancún havia pronosticat acords de liberalització i privatització amb tots els països del sud per afavorir les multinacionals, sense passar per cap legitimització (suposant que la pogués donar) ni del Parlament Europeu ni dels parlaments nacionals- ens dona una idea de quines són les seves intencions i el futur que ens estan preparant.

L'activitat dels moviments socials té la tasca de provocar els curtcircuits necessaris per obrir les xarxes de l'estructura que engabia el nostre món imaginari. Hi ha qüestions que ja no estem disposats a delegar a d'altres, perquè marquen la diferència entre un món de tipus imperial i un món en el qual la democràcia representa per fi l'interès de tothom. Les lluites per defensar els béns comuns, convertir en públiques les empreses municipals que gestionen serveis bàsics, introduir formes d'autogestió i de participació horitzontal entre comunitat i públic, i construir una xarxa internacional entre moviments cada vegada més forts i més capaços d'actuar junts, com ho demostra l'experiència de la lluita boliviana per l'aigua, són un terreny de compromís immediat en el qual l'activitat dels moviments socials pot experimentar formes d'exercici directe de la política.